

Raport către Guvernul Republicii Moldova

**privind vizita efectuată în Republica Moldova de
către Comitetul European pentru Prevenirea
Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor
Inumane sau Degradante (CPT)**

din 21 - 27 iulie 2010

Guvernul Republicii Moldova a autorizat publicarea acestui raport

*Cette traduction de la version originale en langue française a été effectuée par les
autorités de la République de Moldova*

*Această traducere din versiunea originală în limba franceză a fost făcută de către
autoritățile din Republica Moldova*

Strasbourg, 3 martie 2011

CUPRINS

Copie a scrisorii de transmitere a raportului CPT.....	5
I. INTRODUCERE.....	7
A. Date despre vizită și componența delegației	7
B. Contextul vizitei și instituțiile vizitate.....	7
C. Consultările purtate de către delegație și cooperarea manifestată de către autoritățile moldovenești.....	8
II. FAPTELE CONSTATATE IN TIMPUL VIZITEI ȘI ACȚIUNILE PROPUSE	11
A. Instituțiile Penitenciare din Bender	11
1. Observații preliminare	11
2. Forme de rele tratamente	11
3. Condițiile de detenție	13
a. Condițiile materiale	13
b. Activitățile	15
4. Îngrijirile medicale a deținuților	16
5. Alte aspecte relevante mandatului CPT	17
B. Unitățile de Poliție	20
1. Observații preliminare	20
2. Tortura și alte forme de rele tratamente	21
3. Garanțiile procedurale contra relelor tratamente.....	22
4. Condițiile de detenție în Izolatoarele de detenție provizorie (IDP).....	23
ANEXA I: Lista recomandărilor, comentariilor și solicitările de informații ale CPT	25
ANEXA II: Lista autorităților naționale și organizațiilor cu care delegația cu care a avut consultări	33

Copie a scrisorii de transmitere a raportului CPT

Dnei Carolina Bagrin
Secția Tratatate și Integrare Europeană
Direcția Relații Internaționale și Integrare
Europeană
Ministerul Justiției
Str. 31 august 1989, 82
MD – 2012 CHIȘINĂU

Strasbourg, 25 noiembrie 2010

Stimată Doamnă,

În conformitate cu articolul 10, alineatul 1, din Convenția Europeană pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, am onoarea să va adresez Raportul către Guvernul Republicii Moldova, elaborat de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) după vizita sa în Republica Moldova din 21-27 iulie 2010. Raportul a fost adoptat de către CPT la cea de-a 73-ea reuniune a sa, care a avut loc între 8-12 noiembrie 2010. În eventualitatea în care autoritățile moldovenești vor dori ca acest raport să fie făcut public cu promptitudine, înainte de elaborarea răspunsului lor, v-aș ruga să fiți amabilă și să transmiteți cererea lor de publicare în scris.

Diversele recomandări, comentarii și solicitările de informații formulate de către CPT figurează la Anexa I a raportului. CPT-ul solicită autorităților moldovenești să ofere **în termen de 3 luni** un răspuns detaliat cu privire la măsurile întreprinse pentru a pune în aplicare recomandările formulate în prezentul raport, și care să conțină reacțiile și răspunsurile la comentariile și solicitările de informații ale Comitetului.

În cazul în care răspunsul va fi elaborat în limba moldovenească, CPT vă va fi recunoscător, ca acesta să fie însoțit de o traducere în limba franceză sau engleză. Ar fi foarte util dacă autoritățile moldovenești, în măsura posibilităților ar furniza o copie a răspunsului lor în format electronic.

Rămân oricând la dispoziția dumneavoastră, în eventualitate în care veți dori să-mi adresați careva întrebări referitoare fie la raportul CPT, fie la viitoarele proceduri.

Rog să acceptați, Stimată Doamnă, asigurarea înaltelor mele considerațiuni.

Mauro PALMA

Președintele Comitetului European pentru
Prevenirea Torturii și pedepselor sau
Tratamentelor Inumane sau Degradante

Copie: Dnei **Tatiana PÎRVU**, Ambasador
Reprezentanța permanentă a Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei

I. INTRODUCERE

A. Date despre vizită și componența delegației

1. În conformitate cu articolul 7 din Convenția europeană pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (denumită în continuare Convenția) delegația CPT a efectuat o vizită în Republica Moldova în perioada 21 – 27 iulie 2010. Vizita părea să fie „impusă de circumstanțe” (a se vedea articolul 7, alineatul 1, din Convenție) și a fost cea de-a douăsprezecea vizită a CPT în Moldova¹.

2. Vizita a fost efectuată de către următorii membri ai Comitetului:

- Jean-Pierre RESTELLINI (șeful delegației)
- Anna LAMPEROVA
- Joan Miquel RASCAGNERES.

Ei au fost însoțiți de către Johan FRIESTEDT din partea Secretariatului CPT și asistați de:

- Jürgen Siege, inspector medical pentru sănătate publică, Münster, Germania (expert)
- Rodica Iovu (interpret)
- Gheorghe Moldovanu (interpret)
- Angela Soltan (interpret)
- Leonid Vekshin (interpret).
-

B. Contextul vizitei și instituțiile vizitate

3. Pe parcursul ultimului deceniu, CPT-ul a efectuat trei vizite în regiunea transnistreană a Republicii Moldova² (în luna noiembrie 2000, februarie / martie 2003 și martie 2006). Mai mult de patru ani după cea mai recentă vizită de a sa, și în lumina noilor informații referitoare la tratamentul persoanelor private de libertate în regiune, Comitetul avea intenția să revizuiască situația în penitenciarele și în unitățile de poliție din regiune.

¹ Cele mai recente vizite efectuate de către CPT în Republica Moldova au avut loc în 2007 (vizita periodică) și în 2009 (vizită ad hoc). Rapoartele relative acestor vizite, precum și răspunsurile Guvernului Republicii Moldova, au fost publicate cu acordul autorităților moldave (a se vedea documentul [CPT / Inf \(2008\) 39](#), [CPT / Inf \(2008\) 40](#), [CPT / Inf \(2009\) 37](#) și [CPT / Inf \(2010\) 9](#)).

² Această regiune s-a declarat unilateral, o republică independentă la începutul anilor 1990.

În cadrul contactelor prealabile și în timpul întrevederilor inițiale în teren, autoritățile *de facto* a regiunii transnistrene și-au exprimat interesul lor delegației în continuarea cooperării cu Comitetul, asigurându-i facilitățile necesare pentru îndeplinirea misiunii acestuia în regiune. Cu toate acestea, în practică, la scurt timp după începerea vizitei sale la unitatea de detenție provizorie (SIZO) a Coloniei nr. 3 din Tiraspol, delegația a fost informată că, spre deosebire de vizitele anterioare, ei nu i se va permite să aibă întrevederi cu reținuții, în lipsa martorilor. Discuțiile care au urmat cu responsabilii, nu au permis să deblocheze situația. O astfel de restricție este contrară uneia din caracteristicile fundamentale ale mecanismului de prevenire, întrucât de către CPT, și anume posibilitatea de a asigura delegațiilor sale, dreptul de a avea întrevederi cu persoanele private de libertate în lipsa oricărui martori, indiferent de statutul său. În consecință, delegația a decis să întrerupă vizita sa în regiunea transnistreană. Natural, CPT-ul este gata de a relua vizita sa, din moment ce această prerogativă îi va fi recunoscută din nou. **Orice pas al autorităților moldovenești de a facilita reluarea acestei vizite va fi binevenită.**

4. Cu toate acestea, delegația a vizitat cele două penitenciare din subordinea Ministerului Justiției al Republicii Moldova situate în zonele controlate de către autoritățile *de facto* a regiunii transnistrene, și anume penitenciarul nr. 8 și penitenciarul nr. 12 din Bender. În plus, vizita a oferit ocazia de a reexamina tratamentul persoanelor private de libertate de către poliție. În acest context, izolatorul de detenție provizorie (IDP) din Anenii Noi și Bender, precum și IDP al Direcției Generale de Poliție din Chișinău, au făcut obiectul unei vizite de monitorizare. În plus, delegația s-a întâlnit cu un anumit număr de persoane în arest preventiv, admiși recent în penitenciarul nr. 13 din Chișinău, pentru a aborda problema tratamentului lor de către colaboratorii de poliție.

C. Consultările purtate de către delegație și cooperarea manifestată de către autoritățile moldave

5. La sfârșitul vizitei, delegația CPT-ului a avut o întrevedere cu **Alexandru Tănase**, Ministrul Justiției al Republicii Moldova, și cu oficialii Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și a Departamentului Instituțiilor Penitenciare.

Lista autorităților naționale și a organizațiilor consultate în timpul vizitei este prevăzută în anexa II la prezentul raport.

6. În ceea ce privește cooperarea manifestată de către autoritățile moldovenești și de către personalul din instituțiile vizitate, a fost excelentă, în afară de două excepții descrise în paragraful următor. Delegația a avut un acces rapid în locurile vizate, inclusiv la informațiile necesare pentru a-și îndeplini sarcina sa.

7. Prima excepție vizează Penitenciarul nr.8 din Bender, în care a apărut că unii angajați/membri ai personalului recomandaseră deținuților să evite de a se plânga de condițiile care prevalează în această instituție, și aceasta drept urmare a zvonurilor care circulau cu puțin timp înainte de vizită despre posibila închidere a acestuia, în cazul în care situația nu va fi acceptabilă de către delegație³.

Delegația a confruntat o situație, de asemenea preocupantă în Penitenciarul nr. 12 din Bender; ea a luat cunoștință de existența unor acte de intimidare din partea unor membri ai personalului față de deținuți. Actele în cauză au fost caracterizate prin amenințări de transfer în alte penitenciare sau amenințări care ar afecta șansele deținuților de a obține eliberarea condiționată, în cazul în care aceștia se vor plânga delegației. Într-un caz, amenințările au fost făcute de către un membru al personalului în prezența delegației, cu puțin timp înainte de întrevederea acesteia cu deținutul vizat. În scrisoarea datată din 28 septembrie 2010, în răspuns la observațiile preliminare făcute de către delegația CPT, urmare a vizitei, autoritățile moldovenești au informat Comitetul că desfășurarea unei anchete interne în acest sens nu a putut face lumină asupra acestor acte. Cu toate acestea CPT-ul trebuie să sublinieze faptul că rezultatele acestei anchete nu distrage atenția de la faptul că delegația nu doar că a primit reclamații de la deținuți în acest sens, dar și a asistat personal la acest tip de conspirații (intrigi, manevre).

Ar trebui să fie reamintit faptul că orice formă de intimidare sau represalii împotriva oricărei persoane, înainte sau după întrevederea acestora cu o delegație a CPT este total incompatibilă cu obligațiile părților la Convenție. Comitetul ia act de informațiile furnizate de autoritățile moldovenești în scrisoarea lor din 28 septembrie 2010, potrivit căreia a lăsat să se înțeleagă clar personalului care lucrează în penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din Bender, că nu va fi tolerată nici o formă de violență împotriva deținuților, inclusiv cei care au avut întrevederi cu delegația și **îndeamnă autoritățile Republicii Moldova să ia măsurile necesare, astfel încât nici un act de intimidare, cum ar fi cele menționate mai sus, nu se vor mai repeta în viitor.**

³ Trebuie de remarcat aici că, în trecut, gravitatea situației cu care instituția trebuia să se confrunte a condus CPT să declare în raportul său privind vizita din martie 2006, că, fără rezolvarea diferitelor probleme de aprovizionare constatate, deținuți ar trebui relocați în altă parte. În răspunsul lor la raport, autoritățile moldave au indicat că ei consideră că situația din penitenciarul nr. 8 din Bender este sub control și nu văd nici un motiv să mute deținuții în alte unități. În raportul său privind vizita 2007, Comitetul a declarat că el a sperat foarte mult că, atâta timp cât conflict cu autoritățile municipale din Bender nu este rezolvat, numărul deținuților în această unitate nu va depăși numărul care a fost curent la momentul vizitei din 2007, adică 99 deținuți (a se vedea documentul [CPT / Inf \(2008\) 37](#), [CPT / Inf \(2008\) 38](#) și [CPT / Inf \(2008\) 39](#)).

II. FAPTELE CONSTATATE IN TIMPUL VIZITEI ȘI ACȚIUNILE PROPUSE

A. Instituțiile penitenciare din Bender

1. Observații preliminare

8. Penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din Bender constituiseră obiectul unei prime vizite a CPT în 2001. Ambele se găseau într-o situație atipică; deși ambele făceau parte din sistemul penitenciar al Republicii Moldova, ele sunt situate în zona controlată de către autoritățile *de facto* a regiunii transnistrene, în Bender. Această situație a creat peste timp și la diferite nivele, numeroase și grave dificultăți în gestionarea lor de zi cu zi. Trebuie de remarcat aici, că penitenciarul nr. 8 a constituit o atenție sporită din partea Comitetului, care a mers acolo de patru ori din 2003, drept urmare a unei decizii a autorităților municipale *de facto* din Bender, de a stopa aprovizionarea instituției cu apă curentă și electricitate (și, din 2005, conectarea la sistemul de canalizare al orașului)⁴.

Aceste două penitenciare au înregistrat o scădere semnificativă a populației încarcerată în penitenciarele respective în decursul ultimilor ani. La momentul vizitei din 2010, fiecare deținea 77 de deținuți adulți, toți de sex masculin (șase persoane arestate preventiv în Penitenciarul nr.12)⁵. După cum CPT-ul a putut constata în fapt, aproape după trei ani, deținuții din Penitenciarul nr.8 au cerut în mod expres, cu bună știință, transferul lor în acest penitenciar, pentru a fi mai aproape de familiile lor. Practic toți doreau să-și continue ispășirea pedepsei lor în acest penitenciar.⁶

2. Forme de rele tratamente

9. CPT-ul este îngrijorat de climatul de violență și intimidare care predomina aparent, între deținuții din penitenciarul nr. 12 din Bender. Această atmosferă părea să fi fost cauzată de instaurarea unei ierarhii informale în rândul deținuților de către personalul penitenciar pentru a face ca să domnească ordinea. Potrivit mai multor deținuți, unii supraveghetori nu doar că tolerau, ca ei să fie agresați fizic de către alți deținuți, dar, de asemenea, participau și ei la acte de violență, în special pe timp de noapte. În plus, unii deținuți care au fost victimele violenței sau a intimidării de către alți deținuți au explicat delegației că li s-a solicitat să plătească deținuțului așa numitul „supraveghetor” („смотрящий” în limba rusă), situat în fruntea ierarhiei informale, și membrii personalul pentru propria lor siguranță, au rămas la distanță.⁷ La rândul lor, unii supraveghetori cu care delegația s-a întâlnit, nu s-au ascuns de faptul că s-au bazat în totalitate pe această parte a ierarhiei informale din rândul deținuților, pentru a se asigura că orice nou venit să respecte regulile vieții interne de-a lungul încarcerării lui.

⁴ A se vedea documentele [CPT/Inf\(2002\)11](#), [CPT/Inf\(2008\)37](#) și [CPT/Inf\(2008\)39](#).

⁵ Cu titlu de comparație, Penitenciarul nr.8 înregistra 99 de deținuți la momentul vizitei din 2007. Pe când Penitenciarul nr. 12, înregistra 583 de deținuți pe parcursul vizitei din 2001; delegația a fost informată că totalitatea deținuților originari din regiunea transnistreană fuseseră transferați în instituțiile penitenciare din subordinea autorităților de facto a acestei regiuni.

⁶ S-a dovedit a fi că doar un singur deținut făcuseră o cerere de transfer; însă instituția penitenciară în care acesta dorea să fie transferat nu era adaptată regimului său de detenție.

⁷ A se vedea de asemenea paragraful 26.

Per contrario, în penitenciarul nr. 8, delegația a remarcat că relațiile dintre deținuți și personal, precum și dintre deținuți, erau relaxate. Potrivit personalului, mai mulți factori ar putea explica o atare deosebire față de situația descrisă mai sus. În primul rând, numeroasele măsuri de conștientizare a personalului și a deținuților pentru a minimiza influența ierarhiei informale asupra vieții de zi cu zi a deținuților, ceea ce în final a dat roade de-a lungul anilor. Fluctuație scăzută a populației penitenciare, de asemenea, a permis, supraveghetorilor de a înțelege mai bine deținuții, care aveau sarcina de a depista mai lejer tentativele de intimidare în rândul deținuților. În plus, condițiile dificile de aprovizionare care afectează acest penitenciar ar fi generat un spirit de solidaritate și responsabilitate pentru relații mult mai pozitive între personal și deținuți precum și între deținuții însăși.

10. În urma vizitei, într-o scrisoare din 28 septembrie 2010, autoritățile moldovenești au prezentat CPT o serie de detalii cu privire la măsurile întreprinse în decursul ultimilor ani, pentru a lupta împotriva violenței și a intimidării dintre deținuții: cursuri de formare specializată a personalului (prevenirea și soluționarea conflictelor, comunicare cu deținuții, analiza comportamentului în penitenciare), programe de prevenire a violenței în privința deținuților și de a ține la distanță deținuții care doresc să exercită o influență negativă asupra altor deținuți. **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să continue punerea în aplicare a strategiei lor împotriva violenței și intimidării în rândul deținuților. Acțiunile întreprinse de autoritățile moldovenești ar trebui să includă toți membrii personalului, inclusiv personalul de supraveghere, psihologii penitenciarului și personalul medical din penitenciare.**

În ceea ce privește Penitenciarul nr. 12 în special, Comitetul recomandă, de asemenea, (i) ca să fie luate măsuri necesare, astfel încât personalul penitenciar să nu se mai bazeze pe ierarhia informală din rândul deținuților pentru a menține ordinea și (ii) că ar trebui de reamintit în mod regulat personalul instituției că orice funcționar al penitenciarului tolerând, încurajând sau participând la acte de violență sau intimidare din partea deținuților împotriva altor deținuți vor fi supuși unor sancțiuni disciplinare cele mai severe și vor face obiectul, după caz, a urmării penale.

11. CPT-ul dorește să sublinieze rolul central pe care poate și care trebuie să-l joace personalului medical, în contextul măsurilor de luptă împotriva violenței în rândul deținuților. În penitenciarul nr. 12, mai mulți deținuții au declarat că au fost examinați de către un medic și au primit îngrijiri medicale elementare, în urma unui agresiuni. Cu toate acestea, nici observațiile medicale nici explicațiile cu privire la originea leziunilor nu ar fi fost înregistrate de către personalul medical, consultarea registrelor medicale, care erau în general foarte succinte, părea să dea crezare acestor afirmații. În plus, accesul la un medic legist le-ar fi fost refuzată. **CPT-ul recomandă că trebuie adoptate instrucțiuni specifice în privința procedurii de examinare a deținuților, către personalul medical, în caz că aceștia au fost supuși unui episod violent în mediul carceral. Este imperativ ca aceste instrucțiuni specifice să indice în mod clar că, rezultatele examenului medical (inclusiv orice declarație relevantă a deținutului și concluziile doctorului) trebuie să apară în registrele medicale și să fie puse la dispoziția deținuților, care, de asemenea trebuie să dispună de posibilitatea de a face obiectul unei examinări medico-legale. Mai mult decât atât, atunci când aceste rezultate sugerează că deținutul în cauză a fost abuzat (indiferent de autori), aceasta ar trebui să notifice organele de inspecție și urmărirea penală, care trebuie să examineze aceste cazuri cu o atenție specială și să asigure că ori de câte ori va fi necesar, vor fi luate măsuri eficiente de protecție.**

12. Din constatările delegației reiese că pe parcursul vizitei din 2010, utilizarea „mijloacelor speciale”⁸ în penitenciarele vizitate, nu era excesivă. Cu toate acestea, s-a constatat că utilizarea cătușelor nu era întotdeauna înregistrată în registre, în penitenciarul nr. 12.⁹ În plus, durata măsurii, în cazul încătușării, nu apărea întotdeauna în registrele ambelor instituții. **CPT-ul recomandă autoritățile moldovenești să remedieze aceste neajunsuri.**

13. Delegația a putut observa că bastonul era purtat într-o manieră evidentă de către personalul de supraveghere a penitenciarului nr.12. Această practică este de natură să intimideze și nu propice la construirea unor relații pozitive între personal și deținuți. **În cazul în care se consideră că este indispensabil ca supraveghetorii din zonele de detenție a penitenciarului nr. 12 să poarte bastoane, CPT-ul recomandă ca acestea să nu fie purtate la vedere.**

3. Condițiile de detenție

a. condițiile materiale

14. Problemele de aprovizionare a penitenciarului nr. 8 cu apă potabilă, electricitate și conexiune la sistemul de canalizare al orașului au rămas o sursă de preocupare majoră pentru CPT, și pe bună dreptate: blocarea instituției din 28 mai – 5 iunie 2009 a expus din nou la mari riscuri populația din penitenciar, în ipoteza în care penitenciarul sau administrația penitenciară nu ar fi în măsură să răspundă la nevoile esențiale ale deținuților. Un protest al orașenilor din Bender a condus la blocarea traseului spre penitenciar, împiedicând inclusiv camioanele cu cisterne ale administrației penitenciarului să ajungă la destinație. Personalul din penitenciar s-a mobilizat puternic, cu asistența poliției moldovenești din Bender, pentru a aduce toate produsele de primă necesitate (apă, hrană, etc.), și tot acest lucru fiind pe cont propriu. Deși acest tip de incident nu a fost repetat ulterior, relațiile dintre autoritățile *de facto* din orașul Bender și conducerea instituției au rămas relativ încordate. La momentul vizitei, aprovizionarea cu apă potabilă, lemn de foc și cărbune precum și evacuarea deșeurilor continuau să fie efectuate prin transport rutier. Electricitatea era încă furnizată prin intermediul generatoarelor.¹⁰

⁸ Conform legislației naționale a RM, personalul penitenciar este abilitat să recurgă la mijloace speciale (acelea ca cătușele și bastonul de cauciuc) atunci când spre exemplu deținuții vizați refuză să se supună ordinelor legitime și rezonabile, participă la o răscoală, agresează alți deținuți, comit acte care prezintă un pericol pentru societate sau încearcă să evadeze.

⁹ De exemplu, câțiva deținuți, întâlniți separat, au relatat că au fost încătușați pentru transferul lor în altă celulă. Acest caz nu a fost consemnat în registrele consultate de către delegație.

¹⁰ O grupă de generatoare producea electricitate 4 ore pe zi. În plus o alta grupă de generatoare funcționa pe timp de noapte, ceea ce permitea de a încărca bateriile electrice puse la dispoziția deținuților în celulele lor (care în final puteau fi utilizate pentru o durată aproximativ 2 ore)

Situația din penitenciarul nr. 12, în comparație era puțin mai bună. Această instituție a fost întotdeauna conectată la sistemele de distribuție cu apă, rețeaua de electricitate și sistemul de canalizare a orașului. Cu toate acestea, delegația a fost informată că nu era ceva neobișnuit pentru convoaiele care transportau alimente și cărbune, toate de la Chișinău, să se confrunte cu întârzieri cauzate de diferite tipuri de obstrucție la punctele de control, chiar înainte de intrarea în oraș. Delegația însăși a putut observa impactul negativ al acestor dificultăți: stocurile sărace de produse alimentare (inclusiv stocurile de carne de pasăre și pește congelat¹¹) accesul limitat la duș, o dată la fiecare 10 sau 15 zile (din cauza lipsei de cărbune pentru încălzirea apei).

CPT-ul face apel la autorităților moldovenești de a dezvolta o strategie eficientă de negociere cu autoritățile *de facto* a regiunii transnistrene, pentru a permite cât mai curând posibil o revenire la normal a penitenciarelor din Bender. În plus, ar trebui să ia în considerare diversificarea surselor de aprovizionare în ceea ce privește produsele alimentare și cărbune, cu scopul de a asigura stocuri adecvate de alimente, pentru a preveni eventualele probleme de încălzire pe timpul sezonului rece și de a crește frecvența de acces la facilități pentru scăldat și duș.

15. În ceea ce privește condițiile materiale în zonele de cazare, ele au rămas practic neschimbate în Penitenciarul nr. 8¹². Cu toate acestea, delegația a primit câteva plângeri de utilizare a veceurilor pe timp de noapte; gropile erau aparent infestate cu șobolani. Delegația a fost informată de către personal că noile locuri sanitare, oferind condiții adecvate, ar fi acum disponibile pentru deținuții în timpul nopții. **CPT-ul dorește să primească confirmarea acestui nou aranjament.**

16. Cei 15 deținuți „muncitori” din penitenciarul nr.12 erau cazați într-un bloc separat în condiții corespunzătoare. De asemenea, au fost făcute eforturi, pentru a îmbunătăți condițiile materiale în blocul principal de cazare, în ciuda spațiilor învechite. De exemplu, celulele de la etajul patru¹³ erau în curs de renovare, odată finalizate lucrările, aceste celule vor găzdui 13 deținuți care au fost plasați în altă parte pentru diferite motive. Cu toate acestea, procentajul oficial de ocupare în cele mai multe celule era prea mare (de exemplu, patru - șase paturi în celule de aproximativ 14 m², opt - zece paturi în celulele de circa 18 m²; douăsprezece paturi într-o celulă de 27 m²). Starea de întreținere a celule, de asemenea, lăsa mult de dorit (de exemplu, lipsa pavașului la geamuri). În plus, gratiile metalice aplicate la ferestrele unui anumit număr de celule a blocului principal erau încă amplasate, deoarece în viziunea personalului, acest fapt este cerut de situația geografică specială a instituției în așa-numita “*zonă de conflict*”. În plus, veceurile interioare din majoritatea celulelor, nu au fost pe deplin separate.

¹¹ Ceea ce afecta de asemenea și Penitenciarul nr.8, dat fiind faptul că produsele alimentare congelate , conservate din penitenciarul nr.12 erau destinate ambelor instituții.

¹² În raportul privind vizita din 2007, CPT-ul relevă că în termenul se spațiu de viață a deținutului , starea de întreținere și decorarea, dormitoarele în care deținuții erau cazați ofereau condiții mai bune decât cele observate, în oricare alt penitenciar vizitat de către Comitet din Moldova(a se vedea paragraful 86 din documentul [CPT/inf\(2008\)39](#)).

¹³ Condițiile din aceste celule fuseseră apreciate “sincer mediocre” în timpul vizitei din 2001(a se vedea paragraful 84 din documentul [CPT/inf \(2002\)11](#))

CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să ia măsurile necesare care se impun, vizavi de blocul principal al penitenciarului nr.12 din Bender, astfel încât:

- să reducă procentajul de ocupare în toate celulele, obiectivul fiind acela de a garanta că în celulele colective, deținuții să dispună de cel puțin 4 metri pătrați de spațiu de locuit per persoană;
- să continue lucrările de renovare în celule, inclusiv la cele de la etajele inferioare;
- să elimine gratiile metalice de la ferestrele celulelor situate la etajele superioare și să fie înlocuite, dacă este necesar, cu un dispozitiv de alternativă permițând de a vedea în afara celulelor, accesul adecvat la lumina naturală și o mai bună ventilație;
- să separe pînă la pod veceurile interioare din celule.

17. Plasarea ocazională a deținuților din penitenciarul nr.12, în spații mici (numite “carcere” de către deținuți), atunci când aceștia erau agitați / violenți sau în timpul perchezițiilor din penitenciar, constituie un subiect de preocupare. Aceste spații, măsurând doar un 1 m², fiind întunecoase și murdare, cu suprafața zidurilor tencuită, nu oferă condiții adecvate, chiar și pentru plasarea pe un termen scurt. **CPT-ul recomandă ca aceste spații/instalații să fie scoase din funcțiune, și să găsească soluții alternative pentru gestionarea deținuților agitați / violenți și reținerea acestora, în timpul perchezițiilor din celule.**

b. Activitățile

18. În ceea ce privește exercițiile în aer liber, situația din Penitenciarul nr.8 din Bender, era mult mai favorabilă, decît cea care fuseseră relevată în cadrul precedentelor vizite.¹⁴

În afară de deținuții « *muncitori* » care aveau un acces liber la majoritatea zonelor de plimbare în timpul zilei, deținuții din Penitenciarul nr.12, beneficiau de o oră pe zi pentru exerciții în aer liber, inclusiv în week-end. Cu toate acestea, cele mai multe zone de plimbare, situate la ultimul etaj al blocului principal, erau restrânse (între 14-20 m²), și ofereau deținuților un spațiu insuficient pentru a le permite să practice exerciții fizice. **CPT recomandă de a întreprinde măsuri necesare pentru a asigura că toate locurile prevăzute pentru exerciții în aer liber să fie suficient de spațioase pentru a permite real deținuților să exerseze fizic. De preferință, aceste spații ar trebui să fie amplasate la nivelul solului.**

¹⁴ În raportul său cu privire la vizita din 2007, CPT-ul nota că deținuții puteau circula liber pe spațiul vast al penitenciarului și să practice activități sportive în exterior.

19. Gama de activități organizate a rămas insuficientă, în penitenciarul nr. 8. 37 de deținuți beneficiau de o ocupație în serviciile generale (față de 36 în timpul vizitei din 2007), dar nici o altă formă de muncă nu a fost propusă (în ciuda faptului că în penitenciar existau ateliere). De asemenea, 17 deținuți erau implicați în diverse programe de formare / sensibilizare, dar nu era vorba doar de câte o sesiune pe săptămână. Un număr de deținuți regretau de climatul de lene forțată, care prevala în penitenciar permanent.

Situația era și mai îngrijorătoare în Penitenciarul nr.12. Numai 15 deținuți beneficiau de o muncă (la curățenie, renovare, la bucătărie etc.) Și unul sau doi deținuți erau implicați în lucru de artizanat. Marea majoritate a deținuților rătăceau prin spațiu lor de detenție, sau și mai rău, erau închiși în celulele lor până la 23 de ore pe zi.

CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să investească mult mai mult în dezvoltarea unei game diversificate a activităților organizate pentru deținuții din penitenciarele nr.12 și 8 din Bender, în special în ceea ce privește încadrarea în câmpul muncii și programe de educație / formare profesională.

4. Îngrijirile medicale ale deținuților

20. În partea ce ține de personalul medical din ambele penitenciare vizitate din Bender, acesta nu prezenta nici o un fel de abateri serioase. El rămânea satisfăcător în Penitenciarul nr.8.¹⁵ În mod similar, personalul medical al penitenciarului nr. 12 era per ansamblu suficient: echipa medicală includea un chirurg, un radiolog, un psihiatru și un medic stomatolog, care erau asistați de un ofițer de sănătate (felcer), o asistentă medicală care se ocupa de procedurile medicale, un farmacist și un laborant.¹⁶

21. Spațiile destinate pentru serviciile medicale au rămas în totalitate funcționale. Cu toate acestea, ele erau primitive, în special în ceea ce privește instalațiile radiologice și cabinete stomatologice, precum și intervențiile chirurgicale mici în condiții sterile, constituiau o adevărată dificultate pentru sălile prevăzute în acest scop, din penitenciarul nr. 12. **CPT invită autoritățile moldovenești să modernizeze serviciile de sănătate în Penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din Bender, să reînnoiască echipamentul lor și să le doteze cu instrumente pentru sterilizare adecvate.**

Serviciul medical al Penitenciarul nr. 12 era echipat cu o sală de « procedură » separând personalul spitalului de pacient printr-o ușă de grilaj dotată cu o mică deschizătură prin care pacientul trebuia să treacă brațul, pentru a-l trata. Comitetul s-a pronunțat deja cu privire la existența unui astfel de dispozitiv, care ar putea fi considerat ca fiind degradant atât pentru pacienți cât și pentru personalul medical în cauză. **CPT recomandă eliminarea acestui dispozitiv din penitenciarul nr. 12 Bender, și din orice alt penitenciar din Republica Moldova, în care se mai utilizează.**

¹⁵ La fel ca și în timpul vizitei din 2007, echipa medicală era condusă de către un medic șef și includea un medic internist, un psihiatru, un medic radiolog, un fiziolog și un stomatolog. Trei ofițeri medicali (felceri) lucrau pe două posturi. (a se vedea paragraful 90 din documentul [CPT/Inf \(2008\)39](#)).

¹⁶ Un membru al personalului medical era prezent de gardă noaptea și în weekend.

De asemenea, trebuie de remarcat faptul că deținuții din celule adiacente cabinetului radiologic din Penitenciarul nr. 12, au informat delegația despre preocupările lor cu privire la pericolul iminent pentru sănătatea acestora, de la radiațiile ionizante care emană din sala de radiologie. Examinarea locului de către medicii delegației a generat într-adevăr unele întrebări pe această temă (de exemplu, nu era instalat nici un blindaj de protecție). **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să verifice dacă au fost luate măsuri de radioprotecție care se impun acestor situații, în penitenciarul nr. 12¹⁷.**

22. Rezervele medicamentelor de bază erau suficiente și termenul de valabilitate era, în general, respectat. Cu toate acestea, temperaturile înregistrate în farmacia Penitenciarului nr. 12 (care la momentul vizitei erau cu mult peste 25 ° C) ar putea compromite păstrarea eficientă a medicamentelor în stoc. **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să asigure o mai bună conservare a medicamentelor din farmacia Penitenciarului nr. 12, având grijă să respecte instrucțiunile producătorilor.**

23. În ambele penitenciare vizitate din Bender au fost emise dispoziții pentru a asigura transferul deținuților care aveau nevoie de îngrijiri medicale în instituțiile medicale. Aceste dispoziții nu păreau să ridice probleme în Penitenciarul nr. 12. Cu toate acestea, unii deținuți din penitenciarul nr. 8 s-au plâns de întârzieri considerabile (de exemplu, până la câteva săptămâni) în cazul transferurilor la Spitalul Penitenciar Pruncul. **CPT-ul dorește să primească comentarii din partea autorităților moldovenești la această temă.**

24. În materia politicii de control a tuberculozei, constatările delegației în penitenciarele nr.8 și nr.12 au confirmat evaluarea pozitivă făcută de Comitet în raportul său privind vizita din 2007. A devenit evident că toate mijloacele de luptă erau întrebuițate bazându-se pe directivele Organizației Mondiale a Sănătății (screening-ul radiologic sistematic și regulat, izolarea imediată a deținuților suspectați că au contractat tuberculoza, transferul pacienților respectivi în structurile medicale adaptate etc.).

5. Alte aspecte relevante mandatului CPT

25. În raportul cu privire la vizita din 2007, CPT a subliniat că, pentru a asigura relații pozitive între personal și deținuți, trebuie ca mai întâi de toate, să existe un număr suficient de personal prezent în orice moment în instituțiile de detenție. În acest sens, instituțiile penitenciare din Bender se aflau într-o situație favorabilă referitor la efectiv: era în permanență un supraveghetor de serviciu pentru vreo douăzeci de deținuți în penitenciarul nr. 8 și pentru vreo cincisprezece de deținuți în penitenciarul nr.12.

¹⁷ Cu titlu de exemplu, pereții sălii de radiologie trebuie acoperiți cu ajutorul unui strat de plumb de cel puțin 1,5 mm grosimea, 10,5 cm de beton, 12,5 cm de ciment sau 22 cm de cărămidă.

26. Un anumit număr de deținuți din penitenciarul nr. 12 cu care delegația a vorbit au indicat că era necesar să plătească supraveghetorii pentru serviciile ce făceau parte în mod normal din atribuțiile lor de serviciu (și anume, pentru a le asigura securitatea personală și a-i plasa în alta parte)¹⁸. În scrisoarea lor din 28 septembrie 2010, autoritățile moldovenești au indicat CPT-ului că în urma unei anchete interne, aceste elemente nu au putut fi confirmate. Astfel, **Comitetul recomandă ca organele de control și anchetă să acorde o vigilență deosebită acestui subiect și că trebuie de reamintit întregului personal din penitenciarul nr.12, că în cazul în care fac abuz de poziția lor pentru a obține bani sau alte beneficii de la deținuți sau familiile acestora, ei vor fi sancționați sever.**

27. Delegația nu a constatat recurgerea excesivă la sancțiuni disciplinare în Penitenciarele vizitate.¹⁹ Cu toate acestea, delegația a primit numeroase afirmații legate de aplicarea unor sancțiuni informale de către unii membri ai personalului din Penitenciarul nr. 8. Mai exact, este vorba de reducerea timpului de vizite de la două ore la o oră, chiar și la o jumătate de oră și aceasta în răspuns la comiterea unor abateri disciplinare minore. **CPT-ul recomandă să fie luate măsuri eficiente vizavi de Penitenciarul nr.8 pentru a împiedica orice forma de abuz din partea personalului în materie disciplinară.**

În general CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să consolideze garanțiile oferite deținuților care fac obiectul unei proceduri disciplinare, inclusiv asigurându-se ca deținuții vizați să aibă dreptul (i) de a fi informați în scris despre acuzațiile aduse împotriva lor și să li se acorde un termen rezonabil pentru a-și pregăti apărarea, (ii) de a fi interogați personal de către autoritatea responsabilă și (iii) de a chema martori pentru a se justifica și de a examina în contradictoriu mărturiile acuzării. În plus, deținuții ar trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de asistență juridică.²⁰

28. În penitenciarul nr. 8, delegația a constatat că celulele disciplinare, care erau ca și în trecut întotdeauna întunecoase și dezastruoase, nu mai erau utilizate după vizita din 2007. Celulele disciplinare ale Penitenciarului nr. 12, între timp, fuseseră renovate ca urmare a vizitei CPT -ului în 2001 și ofereau în totalitate, condiții adecvate.

29. CPT -ul a insistat în mai multe reprize asupra importanței de a asigura ca toți deținuții să beneficieze de contacte adecvate cu lumea exterioară.²¹ În timpul vizitei din 2010 CPT-ul a constatat că deținuții aveau posibilitatea de-a menține contacte regulate cu rudele lor, în conformitate cu Codul de executare.²² Cu toate acestea, un anumit număr de deținuți s-au plâns că vizitele de lungă durată nu puteau fi organizate doar decît cu membrii familiei (soție etc.) nu și cu concubina, de exemplu. **CPT-ul dorește să primească observațiile autorităților moldovenești în această privință.**

În partea ce ține de persoanele arestate preventiv, CPT-ul relevă, și nu fără preocupare că nici o măsură nu a fost luată pentru a favoriza contactele acestora cu lumea exterioară; persoanele din arest preventiv cu care delegația s-a întâlnit pe parcursul vizitei, nu fuseseră autorizate de către organele responsabile de anchetă, referitor la faptul de a primi vizite, nici de a da sau primi apeluri telefonice.

¹⁸ A se vedea de asemenea paragraful 9.

¹⁹ În parte ce ține de dispozițiile legale pertinente, a se vedea paragraful 108 din documentul [CPT/Inf \(2008\)39](#).

²⁰ A se vedea la acest subiect, regula 59 din recomandarea Rec (2006)2 a Comitetului de Miniștri a CoE statelor membre, cu privire la regulile vizând penitenciarele europene.

²¹ A se vedea spre exemplu paragrafele 103 -107 din documentul [CPT/Inf \(2008\)39](#).

²² Deținuții au dreptul la cel puțin o vizită de scurtă durată (pînă la 4 ore) pe lună și la 4 vizite de lungă durată (pînă la 72 de ore) pe an; conducerea penitenciarului poate să permită vizite suplimentare cu titlu de recompensă. Legislația permite deținuților de a da cel puțin un apel telefonic cu o durată de 10 minute la fiecare 2 săptămâni.

CPT-ul solicită autorităților moldovenești de a garanta persoanelor arestate preventiv dreptul de a primi vizite. Orice limitare trebuie să fie motivată în mod specific de interesul anchetei sau de motive de securitate, fiind necesară autorizația autorității judiciare și să fi aplicată pentru o perioadă limitată de timp și să fie cât mai puțin posibil de aspră.

În plus, CPT-ul recomandă ca personaele arestate preventiv să dispună de dreptul de a accede la un telefon; orice decizie de a interzice accesul personal a acestora la un telefon sau de a le impune restricții în acest sens trebuie, să se bazeze pe un risc motivat de complicitate, intimidare sau orice altă activitate ilegală, și să fie aplicată pentru o perioadă determinată.

30. În timpul vizitei din 2010, mai multe persoane încarcerate în penitenciarele nr.8 și nr. 12 au mărturisit că au constituit obiectul intimidărilor (spre exemplu, amenințări de a fi plasați în celule care ofereau condiții materiale inferioare sau transferul în alt penitenciar) după ce au formulat plângeri pe lângă administrația penitenciarului, cu scopul de a-i face să-și retragă aceste plângeri. **CPT-ul reiterează recomandarea sa, potrivit căreia ar trebuie să fie luate măsuri necesare pentru a garanta ca dreptul deținuților de a depune plângeri să fie efectiv, asigurând totodată ca aceste plângeri să nu provoace represalii sau presiuni din partea personalului.**

31. A fost aparent că vizitele reprezentanților organelor independente de inspecție (procurorii și membrii mecanismului național de prevenire a torturii) în penitenciarele nr.8 și nr. 12 erau foarte rare. **Diversele mecanisme independente de inspecție trebuie să fie încurajate astfel încât să acorde o atenție deosebită situației respective, prevalând în Penitenciarele nr. 8 și nr.12.**

B. Unitățile poliției

1. Observați preliminară

32. Trebuie de reamintit faptul că, în temeiul articolului 11, alineatul 4 din Codul de procedură penală, poliția nu poate să rețină, din proprie inițiativă, o persoană suspectată de a fi comis o infracțiune penală, pentru mai mult de 72 de ore; reținutul trebuie să fie plasat în arest preventiv de către un judecător sau eliberat înainte de expirarea acestei perioade. Articolul 167, alineatul 1 din Cod prevede, de asemenea, că procesul-verbal de custodie trebuie să fie întocmit în termen de trei ore din momentul privării de libertate.

În timpul vizitei din 2010, s-a conturat că perioada de 72 de ore de custodie era respectată. În schimb, termenul de trei ore impuse de legislație pentru redactarea procesului-verbal de custodie, nu părea întotdeauna să fie respectat, în special atunci când reținerea intervenea spre seară (în unele cazuri, procesele verbale erau semnate între 8-14 ore după reținere). Această perioadă era folosită de către ofițerii operativi de poliție pentru a supune persoanele reținute la interogări preliminare înainte de a fi informate despre drepturile lor și înainte de a fi semnat procesul verbal de custodie. În acest caz este vorba de o practică care comportă riscuri sporite de abuz în materia reținerii și tratamentelor. **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să asigure ca toate procesele-verbale de custodie să fi elaborate fără întârziere, drept urmare a arestului.** Mai mult decât atât, în ceea ce privește informarea persoanelor referitor la drepturile acestora, **Comitetul face trimitere la recomandarea sa din raportul privind vizita din 2007, și anume, că toate persoanele reținute de poliție ar trebui să fie pe deplin informate cu privire la toate drepturile lor, din momentul privării acestora de libertate (și nu doar la momentul întocmirii procesului-verbal de custodie). Acest fapt ar trebui să fie asigurat în primul rând, prin furnizarea verbală a informației complete și cât se poate de clar (adică, chiar în momentul sosirii în unitățile de poliție) prin livrarea unui prospect care să explice drepturile persoanelor în cauză.**

33. În timpul vizitei din 2010, delegația a fost informată că transferul Izolatoarelor de Detenție Provizorie în subordinea Ministerului Justiției nu mai era relevant. Din contra, au fost făcute eforturi pentru a limita durata șederii în IDP la perioada custodiei. De exemplu, săptămânal, erau organizate convoaie de escortare spre penitenciarul nr.13 din Chișinău a persoanelor reținute în IDP din Anenii Noi, ceea ce a avut ca efect reducerea numărului de persoane reținute în această instituție, în afară de cei aflați în custodie. Cu toate acestea, în cadrul examinării înregistrărilor s-a constatat, că unele persoane arestate preventiv au petrecut acolo aproape zece zile fără întrerupere și care ulterior, fuseseră transferați înapoi în această instituție (în scopul de a fi interogați). **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să asigure ca persoanele plasate în arest preventiv să fie transferate în cel mai scurt timp în Penitenciare.**

În plus, CPT-ul consideră că orice interogatorii din partea poliției, care se prezintă a fi necesar, ulterior, trebuie să aibă loc, în principiu, în instituțiile penitenciare și face **trimitere la recomandarea sa, din raportul privind vizita din 2007, conform căreia reîntoarcerea persoanelor arestate preventiv în unitățile de poliție, pentru orice motiv care ar fi, acesta ar trebui să fie solicitat și autorizat de către un procuror sau un judecător și numai atunci când nu există absolut nici o altă alternativă, și pentru cea mai scurtă perioadă posibilă.**

34. CPT-ul constată cu satisfacție că urmare a vizitei din 2009 au fost luate măsuri semnificative pentru a asigura ca deținuții administrativ să nu-și mai exercite pedeapsa în IDP. În timpul vizitei din 2010, delegația a constatat că plasarea în IDP a acestor categorii de deținuți era doar în cazuri excepționale.

2. Tortura și alte forme de rele tratamente

35. Mai mulți deținuți au declarat membrilor delegația că comportamentul ofițerilor de poliție s-a îmbunătățit semnificativ față de experiențele lor anterioare de câțiva ani în urmă. În plus, potrivit membrilor personalului întâlniți de către delegație, concedierea și inițierea anchetelor penale în privința unui număr de ofițeri ai poliției, ca urmare a evenimentelor din aprilie 2009, au avut un efect important de descurajare.²³

Cu toate acestea, delegația a primit o serie de acuzații de maltratare fizică a persoanelor, inclusiv minori, reținuți de poliție cu câteva luni înainte de vizita. Pretinsele maltratări constau în lovituri de pumni și de picioare, chiar și lovituri aplicate cu ajutorul diferitor obiecte (cablul calculatorului, bețe a armelor de foc, sticle de plastic umplute cu apă, etc.). Acestea fuseseră cauzate imediat după arestare și / sau în timpul interogatoriilor preliminare de către ofițerii poliției operative, în scopul de a obține informații, mărturii. Mai mult decât atât, câteva persoane au indicat delegației că au primit amenințări cu moartea sau folosirea violenței, în cursul interogatoriilor preliminare. În unele cazuri, pretinsele rele tratamente (bătaia cu mare violență, provocarea asfixiei cu ajutorul unei pungi din plastic) se ridică la grad de tortură.

CPT solicită autorităților moldovenești să continue necontenit eforturile lor în lupta împotriva fenomenului de rele tratamente din partea poliției, și aceasta în lumina recomandărilor făcute în rapoartele sale anterioare, mai ales continuând:

- să disemineze, cu cea mai mare fermitate și la intervale regulate, un mesaj de « toleranță zero » a relelor tratamente de către funcționarii de poliție. Acest mesaj trebuie să fie clar înțeles că se va recurge la toate metodele pentru a asigura ca autorii relelor tratamente și toți cei care se fac complici, inclusiv prin tăinuirea și încurajarea acestora, vor răspunde pentru actele lor în fața justiției;
- să dezvolte formarea profesională a membrilor organelor de forță a poliției, punând accent, pe de o parte pe utilizarea metodelor științifice de investigații, și pe de altă parte, pe recursul exclusiv la tehnicile avansate de interogare, recunoscute și acceptate (mai ales în timpul primului interogatoriu).

²³ În urma alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 și după incidentelor violente în cadrul protestelor în fața Parlamentului, Președenției și Guvernului, un anumit număr de persoane fuseseră arestate de către poliție. În timpul vizitei din 2009, CPT a acordat o atenție particulară modului în care fuseseră instrumentate anchetele vizând eventualele rele tratamente din partea poliției în cadrul acestor evenimente (pentru mai multe detalii, a se vedea documentul [CPT/Inf \(2009\) 37](#) și [CPT/Inf \(2010\)9](#)).

36. În raportul cu privire la vizita din 2009, CPT a recomandat ca, pe termen mediu, autoritățile moldovenești să înființeze o agenție independentă specializată în anchetarea eventualelor rele tratamente, care au fost provocate de către reprezentanții forțelor de ordine, independentă atât de organele de poliție, cât și de cele de urmărire penală. Ca răspuns, autoritățile Republicii Moldova a informat Comitetul că această posibilitate a fost luată în considerare, subliniind totodată că înființarea unei astfel de agenție ar necesita adoptarea unor serii de măsuri, atât de ordin juridic cât și în plan practic și financiar. **CPT-ul dorește să primească informații actualizate despre măsurile care au fost inițiate în acest sens.**

3. Garanțiile procedurale contra relelor tratamente

37. În partea ce ține de cele trei garanții procedurale împotriva relelor tratamente, conturate de către CPT (și anume dreptul persoanei care a fost arestată de către poliție de a informa un terț despre situația în care se află, dreptul de a avea acces la un avocat și dreptul de a avea acces la un medic), situația pare a fi evoluat puțin pe parcursul ultimilor ani.

38. Majoritatea persoanelor reținute cu care delegația s-a întâlnit pe parcursul vizitei au putut informa o rudă despre situația lor și au putut avea acces la un avocat, peste puțin timp după arestarea lor.

Cu toate acestea, un anumit număr de persoane reținute au semnalat că funcționarii de la poliție le-au refuzat, fără nici o justificare, dreptul de a informa o rudă despre faptul că sînt reținute de poliție pentru toată perioada interogatoriului precedând redactarea unui proces verbal de custodie (a se vedea de asemenea paragraful 32 la acest subiect).

În plus, foarte puțini dintre persoanele reținute care au vorbit cu delegația au fost în măsură să contacteze un avocat până la semnarea procesului verbal de custodie. De asemenea, pentru cei care beneficiaseră de serviciile unui avocat din oficiu (adică majoritatea persoanelor reținute întâlnite), potrivit aprecierii lor, serviciile prestate de acești avocați, cu câteva excepții, erau puțin utile și anume lipsa independenței față de autoritățile poliției și a procuraturii, erau criticile repetitive auzite de către delegație. Mai multe persoane, de asemenea s-au plâns că familiile lor fuseseră constrânși să plătească avocatului numit din oficiu, sume importante de bani, fără ca acest fapt prin urmare să genereze din partea acestuia o implicare mai mare în dosarul lor; **CPT-ul dorește să primească comentariile autorităților moldovenești la acest subiect.**

39. Persoanele reținute au comunicat delegației că au cerut să consulte un medic în momentul custodiei, și nici una nu văzuseră cererea lor satisfăcută într-un termen rezonabil.

Printre primii medici văzuți de către persoanele reținute erau cel mai des ofițerii medicali (felcerii), care lucrau în IDP sau medicii din penitenciare (peste mai multe zile după arestarea lor). Examinarea medicală realizată de către felceri era în general sumară, și avea loc în prezenta ofițerilor de poliție. Cu toate acestea, fuseseră consemnate noi eforturi în instituțiile penitenciare, în vederea perfecționării examenelor medicale practicate la admitere (prin adoptarea unui nou formular de admitere la intenția secțiilor medicale a penitenciarelor). Câțiva dintre reținuți au comunicat că într-un final au fost examinați de către un medic legist; însă aceste examene întotdeauna fuseseră în prezența unuia sau mai mulți membrii ai personalului non-medical.

40. În lumina celor comunicate, **CPT-ul trebuie să reitereze încă o dată recomandările și comentariile sale formulate la paragrafele 26-31 din raportul privind vizita din 2007 și solicită autorităților moldovenești să elaboreze și să implementeze cât mai curând posibil un plan de acțiuni, precizând ansamblul măsurilor legislative, normative și de ordin practic, pentru ca acestea să fie pe deplin luate în considerație** ²⁴.

Suplimentar, **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești de a garanta ca toate examenele medicale sau medico-legale să se deruleze fără cererea verbală și – cu excepția cazurilor particulare, cerute expres de personalul medical – fără prezența funcționarilor poliției.**

4. Condițiile de detenție în « izolatoarele » de detenție provizorie (IDP)

41. În ceea ce privește condițiile materiale de detenție, celulele poliției moldovenești din IDP din Bender²⁵, măsurau între 12 și 15 m, erau în stare bună de întreținere, erau echipate cu platforme sau paturi și erau relativ luminoase, cu excepția câtorva celule care nu aveau acces la lumina naturală, cu toate acestea, persoanele reținute erau rareori plasate în aceste celule mai mult de o zi.

Cît de IDP al Direcției Generale de Poliție din Chișinău și a Comisariatului de Poliție din Anenii Noi, CPT-ul este sensibil la eforturile depuse de autoritățile moldovenești în vederea îmbunătățirii condițiilor materiale. Comitetul observă cu interes că făcuseră apel la expertiza Consiliului Europei în vederea unei profunde reamenajări a IDP din Chișinău. În plus, erau în curs de desfășurare lucrări de renovare în mai multe celule din IDP din Anenii Noi. Cu toate acestea, condițiile materiale care prevalau în aceste două unități la momentul vizitei erau încă inadecvate pentru o ședere de lungă durată a persoanelor arestate preventiv chiar și pentru cele plasate în custodie până la 72 ore. În special, procentajul de ocupare în celulele era ridicat (de exemplu, patru paturi în celule de aproximativ 12 - 13 m), accesul la lumina naturală și iluminarea celulelor era în general insuficientă, starea condițiilor de întreținere și de igienă în celulele era mai degrabă mediocră. **Comitetul recomandă autorităților moldovenești să-și intensifice eforturile pentru a remedia aceste neajunsuri, luând în considerație expertiza Consiliului Europei referitoare la IDP a Direcției Generale de Poliție din Chișinău. În plus, CPT-ul speră că, această expertiză va fi utilizată, în măsura posibilităților, în contextul renovărilor din alte IDP care sînt în curs de desfășurare sau se preconizează. De asemenea, se face referire la recomandările făcute la punctul 33.**

42. Persoanele reținute în IDP din Anenii Noi aveau acces la un timp de plimbare, cel puțin o ora pe zi. *Per contrario*, persoanele deținute în IDP din Chișinău aveau ieșire pentru 10-15 minute pe zi (20-30 de minute pentru femei). **CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să asigure că toate persoanele reținute în IDP al Direcției Generale de Poliție din Chișinău pentru o perioadă de mai mult de 24 de ore să aibă un acces, în fapt la aer liber, cel puțin de o oră de exerciții în aer liber pe zi.**

²⁴ Cu titlu de referință, recomandările și comentariile CPT-ului au fost reproduse la anexa I.

²⁵ Celelalte celule din IDP sînt în jurisdicția forțelor de ordine a autorităților de facto a regiunii transnistriene.

43. Cazul unei persoane suferind de o tuberculoză activă IDP din Chișinău, a atras atenția delegației. În timpul apariției sale în fața judecătorului, acesta nu avea nici un act de identitate și nu figura în nici un registru, ceea ce a împiedicat plasarea lui în penitenciar. Potrivit informațiilor comunicate de către autoritățile moldovenești în scrisoarea lor din 28 septembrie 2010, ea a fost transferată în penitenciar în cele din urmă, a doua zi după vizită, făcându-se aproximativ 6 zile după ce a fost diagnosticat cu tuberculoză activă. În opinia CPT-ului, IDP-le la ora actuală, nu au structuri adecvate pentru deținerea acestor tipuri de persoane pentru mai multe zile. **CPT recomandă să asigure ca orice persoană reținută de poliție care suferă de tuberculoză sau suspectată de a fi contractat boala să fie transferată cât mai curând posibil într-o structură adecvată, și în nici un caz aceasta nu trebuie să depășească perioada de custodie.**

Potrivit Ordinului Ministerului Afacerilor Interne nr. 5 din 05 ianuarie 2004, persoanele care suferă de tuberculoză sau suspectate de a fi contractat boala ar trebui să fie ținute separat de altele. Cu toate acestea, personalul cu care delegația s-a întâlnit, nu a exclus faptul că persoanele care suferă de tuberculoză ar putea fi deținute cu persoanele pur și simplu suspectate de a fi contractat boala. Acest fapt implica un risc inacceptabil de contaminare. **CPT-ul recomandă ca autoritățile moldovenești să asigure ca persoanele care suferă de tuberculoză și cei suspectați de a fi contractat boala să nu fie plasați în același celulă.**

De asemenea, delegația a fost informată că, potrivit instrucțiunilor în vigoare, o persoană bolnavă de tuberculoză sau suspectate de a fi contractat boala poate fi transferată la comisariat pentru interogatoriu²⁶. **CPT recomandă luarea de măsuri pentru a se asigura că persoanele reținute care suferă de tuberculoză sau suspectate de a fi contractat boala să fie intervievate la locul lor de detenție, în condiții adecvate.**

44. În ceea ce privește ofițerii de poliție care lucrează în IDP, CPT-ul constată cu satisfacție că au fost luate măsuri, în vederea angajării personalului feminin în IDP din Chișinău, în permanență. **Comitetul îndeamnă autoritățile Republicii Moldova să întreprindă demersuri similare și în alte IDP.**

45. În timpul vizitei, un anumit număr de persoane reținute au declarat că anterior s-au întâlnit cu reprezentanți ai organismelor de control, fie aceștia erau membrii mecanismului național de prevenire a torturii sau procurori însărcinați de a inspecta aceste unități. Delegația a observat, de asemenea, că mandatul mecanismului național de prevenire era bine cunoscut de personalul IDP-ului și că erau scoase în evidență panourile informative de pe coridoare (spre exemplu în IDP din Bender). Cu toate acestea, delegația a primit mai multe alegeri de la persoanele care erau deținute în IDP din Chișinău, potrivit cărora membrii personalului de supraveghere le-au indicat că nu este în interesul lor să se plângă inspectorilor. **CPT reiterează recomandarea făcută în raportul privind vizita sa din 2009, că trebuie să reamintească în mod clar personalului poliției care lucrează în IDP că orice formă de amenințare sau intimidare pentru a împiedica persoanele reținute să se plângă organismelor exterioare care le vizitează va duce la sancțiuni severe.**

²⁶ Singura măsură de protecție fiind aplicarea unei măști chirurgicale, care nu oferă protecție optimă persoanelor vizate.

ANEXA I**Lista recomandărilor, comentariilor și solicitările de informații ale
CPT****Contextul vizitei****Comentarii**

- orice demers al autorităților moldovenești văzând să faciliteze reluarea vizitei CPT –lui în regiunea transnistreană a Republicii Moldova va fi binevenită (paragraful 3).

Consultările purtate de către delegație și cooperarea manifestată de către autoritățile moldovenești**Comentarii**

- se solicită urgent autorităților moldovenești de a lua măsurile care se impun pentru ca nici un act de intimidare, asemenea celor invocate în paragraful 7, nu se vor mai produce pe viitor (paragraful 7).

Instituțiile penitenciare din Bender**Rele tratamente****Recomandări**

- să continue punerea în aplicare a strategiei împotriva violenței și intimidării în rândul deținuților. Acțiunile întreprinse de autoritățile moldovenești ar trebui să includă toți membrii personalului, inclusiv personalul de supraveghere, psihologii penitenciarului și personalul medical din penitenciare(paragraful 10);
- în ceea ce privește Penitenciarul nr. 12 în special:
 - (i) să fie luate măsuri necesare, astfel încât personalul penitenciar să nu se mai bazeze pe ierarhia informală din rândul deținuților pentru a menține ordinea și,
 - (ii) de reamintit în mod regulat personalul instituției că orice funcționar al penitenciarului tolerând, încurajând sau participând la acte de violență sau intimidare din partea deținuților împotriva altor deținuți vor fi supuși unor sancțiuni disciplinare cele mai severe și vor face obiectul, după caz, a urmării penale (paragraful 10);

- de a adopta instrucțiuni specifice în privința procedurii de examinare a deținuților, către personalul medical, în caz că aceștia au fost supuși unui episod violent în mediul carceral. Este imperativ ca aceste instrucțiuni specifice să indice în mod clar că, rezultatele examenului medical (inclusiv orice declarație relevantă a deținutului și concluziile doctorului) trebuie să apară în registrele medicale și să fie puse la dispoziția deținuților, care, de asemenea trebuie să dispună de posibilitatea de a face obiectul unei examinări medico-legale. Mai mult decât atât, atunci când aceste rezultate sugerează că deținutul în cauză a fost abuzat (indiferent de autori), aceasta ar trebui să notifice organelor de inspecție și urmărire penală, care trebuie să examineze aceste cazuri cu o atenție specială și să asigure că ori de câte ori va fi necesar, vor fi luate măsuri eficiente de protecție (paragraful 11);
- de a remedia insuficiențele constatate în parte ce ține de consemnarea recurgerii la „mijloace speciale” (paragraful 12);
- dacă se consideră ca fiind indispensabil ca supraveghetorii din zonele de detenție a penitenciarului nr. 12 să poarte bastoane, acestea ar trebui să nu fie purtate la vedere(paragraful 13).

Condițiile de detenție

Recomandări

- să dezvolte o strategie eficientă de negociere față de autoritățile de facto a regiunii transnistrene pentru a permite cât mai curând posibil o revenire la normal a instituțiilor penitenciare nr.8 și nr. 12 din Bender. În plus, ar trebui să ia în considerare diversificarea surselor de aprovizionare în ceea ce privește produsele alimentare și cărbune, cu scopul de a asigura stocuri adecvate de alimente, pentru a preveni eventualele probleme de încălzire pe timpul sezonului rece și de a crește frecvența de acces la facilități pentru scăldat și duș (paragraful 14);
- a lua măsurile convenite în blocul principal a penitenciarului nr. 12 din Bender pentru:
 - a reduce procentajul de ocupare în toate celulele, obiectivul fiind acela de a garanta că în celulele colective, deținuții să dispună de cel puțin 4 metri pătrați de spațiu de locuit per persoană;
 - a continua lucrările de renovare în celule, inclusiv la cele de la etajele inferioare;
 - a elimina gratiile metalice de la ferestrele celulelor situate la etajele superioare și să fie înlocuite, dacă este necesar, cu un dispozitiv de alternativă permițând de a vedea în afara celulelor, accesul adecvat la lumina naturală și o mai bună ventilație;
 - să separe pînă la pod veceurile instalate în interiorul celulelor (paragraful 16);

- a scoate din funcțiune micile spații care servesc pentru plasarea ocazională a deținuților din penitenciarul nr.12; trebuie să găsească soluții alternative pentru gestionarea deținuților agitați / violenți și reținerea acestora, în timpul perchezițiilor din celule (paragraful 17);
- a întreprinde măsuri necesare în Penitenciarul nr. 12 pentru a asigura că toate locurile prevăzute pentru exerciții în aer liber să fie suficient de spațioase pentru a permite real deținuților să exerseze fizic. De preferință, aceste spații ar trebui să fie amplasate la nivelul solului (paragraful 18);
- să investească mult mai mult în dezvoltarea unei game diversificate a activităților organizate pentru deținuții din penitenciarele nr.12 și 8 din Bender, în special în ceea ce privește încadrarea în câmpul muncii și programe de educație / formare profesională (paragraful 19);

Solicitări de informații

- să confirme că noile spații sanitare, oferă condiții adecvate și sânt în continuare accesibile deținuților penitenciarului nr. 8 din Bender pe timp de noapte (paragraful 15).

Îngrijirile medicale ale deținuților

Recomandări

- a elimina din penitenciarului nr. 12 din Bender, și din orice alt penitenciar din Republica Moldova, în care se mai utilizează, dispozitivul care separă personalul medical de pacient printr-o ușă de grilaj (paragraful 21);
- de a verifica dacă măsurile de radioprotecție care se impun au fost asigurate în penitenciarul nr. 12 (paragraful 21);
- de a asigura o mai bună conservare a medicamentelor în farmacia penitenciarului nr.12, luând în considerație instrucțiunile producătorilor (paragraful 22).

Comentarii

- autoritățile moldovenești sânt invitate să modernizeze serviciile medicale în instituțiile penitenciare nr.6 și nr. 12 din Bender, a reînnoi echipamentul acestora și a le dota cu instrumente de sterilizare adecvate (paragraful 21).

Solicitări de informații

- Remarcile autorităților moldovenești în partea ce ține de plângerile de întârzieri considerabile în cazul transferurilor deținuților din penitenciarul nr.8 din Bender către Spitalul Penitenciar Pruncul (paragraful 23).

Alte aspecte relevante mandatului CPT

Recomandări

- organele de inspecție și de anchetă trebuie să acorde o vigoare deosebită afirmațiilor potrivit cărora, era necesar de a retribui supraveghetorii penitenciarului nr. 12 pentru sarcinile care fac parte, în mod normal, din atribuțiile lor de serviciu (paragraful 26);
- a reaminti tuturor membrilor personalului din penitenciarul nr. 12 că dacă ei vor face abuz de poziția lor pentru a obține bani sau alte avantaje de la deținuți sau de la familiile lor, ei vor fi sancționați sever (paragraful 26);
- de a lua măsuri eficiente în penitenciarul nr. 8 pentru a împiedica orice abuz de autoritate din partea personalului în materie disciplinară (paragraful 27);
- să consolideze garanțiile oferite deținuților care fac obiectul unei proceduri disciplinare, inclusiv asigurându-se ca deținuții vizați să aibă dreptul (i) de a fi informați în scris despre acuzațiile aduse împotriva lor și să li se acorde un termen rezonabil pentru a-și pregăti apărarea, (ii) de a fi interogați personal de către autoritatea responsabilă și (iii) de a chema martori pentru a se justifica și de a examina în contradictoriu mărturiile acuzării. În plus, deținuții ar trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de asistență juridică (paragraful 27);
- de a garanta persoanelor arestate preventiv dreptul de a primi vizite. Orice limitare trebuie să fie motivată în mod specific de interesul anchetei sau de motive de securitate, fiind necesară autorizația autorității judiciare și să fie aplicată pentru o perioadă limitată de timp și să fie cât mai puțin posibil de aspră (paragraful 29);
- de a acorda persoanelor arestate preventiv dreptul de a accede la un telefon; orice decizie de a interzice accesul personal a acestora la un telefon sau de a le impune restricții în acest sens trebuie, să se bazeze pe un risc motivat de complicitate, intimidare sau orice altă activitate ilegală, și să fie aplicată pentru o perioadă determinată (paragraful 29);
- de a lua măsuri necesare pentru a garanta ca dreptul deținuților de a depune plângeri să fie efectiv, asigurând totodată ca aceste plângeri să nu provoace represalii sau presiuni din partea personalului (paragraful 30).

Comentarii

- diversele mecanisme independente de inspecție trebuie să fie încurajate astfel încât să acorde o atenție deosebită situației respective, prevalând în Penitenciarele nr. 8 și nr.12 (paragraful 31).

Solicitări de informații

- observațiile autorităților moldovenești vizavi de plângerile deținuților, potrivit cărora vizitele de lungă durată nu pot fi organizate doar decât cu membrii familiei (soție etc.), nu și cu concubina, spre exemplu (paragraful 29).

Unitățile de Poliție

Observații preliminare

Recomandări

- să se asigure că orice proces-verbal de custodie să fie redactat, fără întârziere, drept urmare a arestării (paragraful 32);
- toate persoanele reținute de poliție ar trebui să fie pe deplin informate cu privire la toate drepturile lor, din momentul privării acestora de libertate (și nu doar la momentul întocmirii procesului-verbal de custodie). Acest fapt ar trebui să fie asigurat în primul rând, prin furnizarea verbală a informației complete și cât se poate de clar (adică, chiar în momentul sosirii în unitățile de poliției) prin livrarea unui prospect care să explice drepturile persoanelor în cauză (paragraful 32);
- să asigure ca persoanele plasate în arest preventiv să fie transferate în cel mai scurt timp în Penitenciare (paragraful 33);
- reîntoarcerea persoanelor arestate preventiv în unitățile de poliție, pentru orice motiv care ar fi, acesta ar trebui să fie solicitat și autorizat de către un procuror sau un judecător și numai atunci când nu există absolut nici o altă alternativă, și pentru cea mai scurtă perioadă posibilă (paragraful 33).

Tortura și alte forme de rele tratamente

Recomandări

- să continue necontenit eforturile în lupta împotriva fenomenului de rele tratamente din partea poliției, și aceasta în lumina recomandările făcute în rapoartele sale anterioare, mai ales continuând:
 - să disemineze, cu cea mai mare fermitate și la intervale regulate, un mesaj de « toleranță zero » a relelor tratamente de către funcționarii de poliție. Acest mesaj trebuie să fie clar înțeles că se va recurge la toate metodele pentru a asigura ca autorii relelor tratamente și toți cei care se fac complici, inclusiv prin tănuirea și încurajarea acestora, vor răspunde pentru actele lor în fața justiției;

- să dezvolte formarea profesională a membrilor organelor de forță a poliției, punând accent, pe de o parte pe utilizarea metodelor științifice de investigații, și pe de altă parte, pe recursul exclusiv la tehnicile avansate de interogare, recunoscute și acceptate (mai ales în timpul primul interogatoriu) (paragraful 35).

Solicitări de informații

- informațiile actualizate vizavi de demersurile care fuseseră începute în vederea înființării unei agenții independente specializate în anchetarea eventualelor rele tratamente care fuseseră aplicate de către reprezentanții forțelor de ordine, separată atât de organele poliției cât și de cele ale procuraturii (paragraful 36).

Garanțiile procedurale contra relexor tratamente

Recomandări

- să elaboreze și să implementeze cât mai curând posibil un plan de acțiuni, precizând ansamblul măsurilor legislative, normative și de ordin practic pentru ca recomandările și comentariile formulate la paragrafele 26 – 31 din raportul privind vizita din 2007 să fie pe deplin luate în considerație. Aceste recomandări și comentarii sînt următoarele:
 - a lua măsuri suplimentare pentru a garanta că persoanele reținute să beneficieze de dreptul de a informa o rudă sau un terț la alegerea lor, din momentul privării lor de libertate. Exercițiul acestui drept trebuie să fie consemnat în scris;
 - de a lua măsuri la nivel legislativ pentru a defini clar posibilitatea de a informa ruda sau terțul mai tîrziu, asigurându-le garanții adecvate (spre exemplu, orice întîrziere trebuie să fie motivată și consemnată în scris, fiind necesară aprobarea unui procuror sau a unui responsabil al poliției care nu are legătura cu dosarul în cauză) și a reduce la un termen de maxim 48 de ore, în care informarea rudei sau terțului poate fi refuzată;
 - de a revizui dispozițiile Codului de procedură penală referitoare la dreptul la un avocat pentru a garanta persoanelor aflate în custodie, exercițiul efectiv al dreptului la un avocat, din momentul în care aceștia sînt privați de libertatea lor de a veni și pleca, de către forțele de ordine;
 - de a asigura aplicarea strică a dispozițiilor articolului 64 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de dreptul la întrevederi cu avocatul său în lipsa martorilor și dreptul la prezența avocatului în timpul interogatoriului;

- a revizui dispozițiile legislative referitoare la asistență medicală a persoanelor reținute și a elabora instrucțiuni specifice pentru a garanta ca persoană plasată în custodie să dispună de dreptul de a fi examinat de către un medic din momentul privării acesteia de libertate, (înțelegându-se că examenul medical efectuat de un medic la alegerea interesatului, poate fi asigurat din mijloacele ultimului). Aceste instrucțiuni ar trebui să prevadă inclusiv că:

- orice cerere a unei persoane reținute de a fi examinată de un medic să fie satisfăcută fără întârziere; nu ține de competența personalului de poliție de a filtra aceste cereri;
- rezultatele fiecărui examen medical, precum și toate declarațiile pertinente făcute eventual de către interesat și concluziile medicului, să fie consemnate de către acesta, și să fie puse la dispoziția interesatului și avocatului său;
- exercițiul dreptului de a fi examinat de către un medic trebuie să fie consemnat în registrele de custodie;

- autoritățile moldovenești sînt invitate de a lua măsuri pentru a aduce la cunoștința persoanelor reținute de poliție dacă a fost posibil de a informa o rudă sau un terț despre reținerea lor;

- autoritățile moldovenești sînt invitate să dezvolte un sistem al asistenței juridice garantate de stat fiind aplicabilă din momentul custodiei asupra persoanelor reținute, care nu sînt în măsura de a remunera serviciile unui avocat. Este necesar de acordat o atenție particulară problematicii legate de independența avocaților din oficiu față de organele poliției și ale procuraturii (paragraful 40);

- de a garanta ca orice examen medical sau medico-legal să se deruleze fără cererea verbală și – cu excepția cazurilor particulare, cerute expres de personalul medical – fără prezența funcționarilor poliției (paragraful 40).

Solicitări de informații

- Comentariile autorităților moldovenești referitoare la plângerile persoanelor reținute vizând avocații din oficiu (paragraful 38).

Condițiile de detenție în Izolatoarele de detenție provizorie (IDP)

Recomandări

- să-și dubleze eforturile în vederea remedierii insuficiențelor constatate în IDP a Direcției Generale Poliție din Chișinău și a Direcției de Poliție din Anenii Noi, luând în considerație expertiza CoE referitoare la primul (paragraful 41);
- de a sigura că toate persoanele reținute în IDP a DGP din Chișinău, pentru o perioadă mai mare de 24 de ore, să aibă acces la, cel puțin o oră pe zi, exerciții în aer liber (paragraful 42);
- să asigure că orice persoană reținută de poliție care suferă de tuberculoză sau suspectată de a fi contractat boala să fie transferată cât mai curând posibil într-o structură adecvată, și în nici un caz aceasta nu trebuie să depășească perioada de custodie (paragraful 43);
- să asigure că persoanele care suferă de tuberculoză și cei suspectați de a fi contractat boala să nu fie plasați în aceeași celulă (paragraful 43);
- să ia măsuri pentru a se asigura că persoanele reținute care suferă de tuberculoză sau suspectate de a fi contractat boala să fie interviewate la locul lor de detenție, în condiții adecvate (paragraful 43);
- să reamintească în mod clar personalului poliției care lucrează în IDP că orice formă de amenințare sau intimidare pentru a împiedica persoanele reținute să se plângă organismelor exterioare care le vizitează va duce la sancțiuni severe (paragraful 45);

Comentarii

- CPT –ul speră că expertiza CoE vizând IDP a Direcției Generale de Poliție din Chișinău va fi utilizată, în măsura posibilităților, în contextul renovărilor din alte IDP, care sînt în curs de desfășurare sau se preconizează (paragraful 41);
- Autoritățile moldovenești sînt invitate să facă demersuri vizând angajarea personalului feminin în permanență în IDP, precum a fost făcut în IDP a DGP din Chișinău (paragraful 44).

ANEXA II**Lista autorităților naționale și organizațiilor cu care delegația a avut consultări****I. AUTORITĂȚILE NAȚIONALE****Ministerul Justiției**

- Dl Alexandru TĂNASE	ministrul justiției
- Dra Rodica SECRIERU	consilierul ministrului justiției
- Dna Maria STRULEA	șef al Direcției Relații Internaționale și Integrare Europeană
- Dl Vadim COJOCARU	șef al Departamentului Instituțiilor Penitenciare
- Dna Carolina BAGRIN	consultant, Secția Tratatate și Integrare Europeană

Ministerul afacerilor Interne

- Dl Valeriu CERBA	șef al cabinetului ministrului afacerilor interne

II. ALTE INSTANȚE**Procuratura Generală**

- Dl Ion CARACUIAN	șef interimar a Secției combaterea torturii

III. ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE**Misiunea OSCE din Moldova**

- Dl Philip N. REMLER	șef al Misiunii
- Dna Dace LUKUMIETE	consilier principal în materia drepturile omului